

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2025-92-11>

УДК 657:338

Вакульчик О.М.

доктор економічних наук, професор,
Університет митної справи та фінансів
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3229-9783>

Vakulchyk Olena

University of Customs and Finance

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ, ДІАГНОСТИКИ ТА АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

DEVELOPMENT OF A SYSTEM OF INDICATORS FOR ASSESSMENT, DIAGNOSTICS AND ANALYSIS OF ENTERPRISE ACTIVITIES

Запровадження в Україні новітніх форм звітності висуває обов'язкові вимоги до ESG-звітності, яка охоплює екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності підприємств. Виникає необхідність формування відповідної системи оціночних показників, які відображають різні аспекти діяльності підприємства та мають свої особливості у порівнянні з традиційною системою фінансових коефіцієнтів. Очікується, що запровадження в Україні Звітності зі сталого розвитку сприятиме прозорості у звітуванні та підвищенню рівня довіри інвесторів. Європейська практика формування даних для Звіту з управління передбачає використання як фінансових, так і нефінансових ключових показників ефективності (KPI), які характеризують вплив екологічної та соціальної складової діяльності підприємства на сталий розвиток та здатні оцінити якість, результативність та ефективність корпоративного управління.

Ключові слова: фінансові та нефінансові показники, оцінка діяльності, діагностика, звіт про управління, додана вартість.

Modern analytical practice involves complementing traditional financial indicators with the integration of non-financial ratios, diagnostic models, and comprehensive ratings. The introduction of new reporting forms in Ukraine establishes mandatory requirements for ESG reporting, which encompass the environmental, social, and governance aspects of corporate activities. This creates the need to develop a corresponding system of evaluation indicators that meet current requirements, reflect various aspects of a company's operations, and possess specific characteristics compared to the traditional system of financial ratios. It is expected that the implementation of sustainability reporting in Ukraine will promote transparency in disclosure and increase investor confidence, thereby facilitating the attraction of foreign investments. The European practice of preparing data for the Management Report involves the use of both financial and non-financial key performance indicators (KPIs), which cover the quality and effectiveness of corporate governance and describe the impact of environmental and social components of a company's operations on sustainable development. The financial ratios included in the Management Report are mainly based on profit, which measures the financial performance of the enterprise and is used both internationally and in domestic methodologies for evaluating business efficiency. However, profit reflects only a certain portion of the total added value created by a company – it represents solely the reward to the capital owner and does not capture the contributions of all participants in corporate governance. In the process of generating and distributing added value into profit, wages, interest on loans, social contributions, and taxes, not only owners but also employees, investors, and the state participate. Therefore, the indicator of the volume of added value created and distributed within the company serves as a comprehensive measure of the effectiveness of corporate governance. The quality and efficiency of management efforts can be assessed through the analysis of the dynamics and structure of the created and distributed added value.

Keywords: financial and non-financial indicators, performance assessment, diagnostics, management report, added value.

Постановка проблеми. За останнє сторіччя система показників для діагностики та оцінки діяльності підприємства трансформувалась від набору таких простих показників, як прибуток та виручка, до складніших, багатофункціональних моделей, що охоплюють фінансові, ринкові та нефінансові аспекти. Сучасна практика аналітичної роботи передбачає доповнення традиційних фінансових показників інтеграцію динамічних коефіцієнтів, моделей діагностики ризику та комплексних рейтингів.

Нинішній етап розвитку суспільства висуває нові вимоги до набору відповідних критеріїв для оцінки впливу діяльності компанії на сталий розвиток: показники мають відображати екологічні аспекти діяльності підприємства, давати оцінку соціальній відповідальності бізнесу та ефективності корпоративного управління у цілому. З 2025 року в Україні запроваджується новий формат звітності для певних категорій підприємств та висуваються обов'язкові вимоги до ESG-звітності (Environmental – довкілля, Social – соціальна відповідальність, Governance – управління). Відповідні показники мають сформулювати окремий розділ Звіту з управління, який подаватиметься разом з фінансовою звітністю. На даному етапі українське законодавство перебуває в процесі узгодження з європейськими стандартами сталого розвитку (ESRS), які охоплюють екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності компаній, включаючи антикорупційну складову.

Отже – перед обліковцями, аналітиками та менеджерами підприємств постала проблема формування відповідної системи оціночних показників, які відповідають вимогам сьогодення, відображають різні аспекти діяльності підприємства та мають свої особливості у порівнянні з традиційною системою фінансових показників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань розвитку системи показників для оцінки, аналізу та діагностики діяльності підприємств займаються вчені як за кордоном, так і в Україні. Так, до найбільш відомих зарубіжних спеціалістів можна віднести: П. Друкера, Е. Ведунга, Е. Ньюмаєра, Е. Альтмана, К. Коєна – їх дослідження охоплюють оцінювання ефективності, стану активів, діагностику банкрутства та показники стратегічного управління. Серед вітчизняних спеціалістів цієї сфери відомі І. Бланк, О. Завитій, О. Мельник, О. Проскуріна, О. Ястремська та ін.

Питання, пов'язані із застосуванням нефінансових показників в оцінці ефективності діяльності підприємства, вивчали Ганг Чен і Вендонг Чжао. Показники для оцінювання корпоративної екологічної та соціальної відповідальності досліджували українськи вчені І. Бова, Н. Горбаль, В. Євтушенко, В. Куцик, Ю. Макарова, І. Мойсеєнко, М. Надейко,

та ін. Вдосконалення показників та методик їх аналізу для оцінки результативності та ефективності корпоративного менеджменту привнесли Л. Венгер, М. Грідчина, А. Денисов, Д.І саєв, Н. Калач, Т. Момот, Г. Скудар, М. Чумаченко, М. Шкільняк.

Н. Проскуріна та А. Гнідкова підкреслюють фундаментальну роль традиційних показників аналізу фінансового стану та фінансових результатів [11]. О. Завитій пропонує систематизацію етапів проведення діагностики фінансового стану за трьома напрямками аналізу: фінансової звітності, конкурентних переваг та рівня і якості менеджменту підприємства (для останнього – на основі аналізу компетенцій та інтелектуального потенціалу підприємства; аналізу поставок і клієнтурі підприємства, як ключових факторів успіху) [6]. Більшість авторів розглядають традиційні та сучасні методики аналізу як ключовий інструмент для оцінки ефективності діяльності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Т. Мулик виводить цю тему на новий рівень, зосереджуючись на «антикризовій діагностиці» [8]. Це свідчить про зміщення акценту від простої констатації фінансового стану до проактивного виявлення загроз та слабких місць в управлінні, що є особливо актуальним в нестабільних економічних умовах. С. Приймак та І. Волинець доповнюють цю тему, розглядаючи «формалізацію показників нефінансової звітності», що свідчить про спроби систематизувати та стандартизувати дані, які відображають соціальні, екологічні та управлінські (ESG) аспекти діяльності підприємств, та інтегрувати їх в обліково-аналітичне забезпечення [10].

Не зважаючи на досить велику кількість праць, присвячених проблемі розвитку системи фінансових та нефінансових аналітичних показників для оцінки та діагностики діяльності підприємств, у наукових працях та нормативних документах не запропоновані відповідні показники для інтегрованої звітності, які б відповідали сучасним інформаційним вимогам забезпечення сталого розвитку.

Метою статті є систематизація та дослідження процесу еволюції показників для аналізу, діагностики та оцінки діяльності підприємств, визначення основних тенденцій зміни очікувань споживачів аналітичної інформації та обґрунтування необхідності застосування показників, які дозволяють оцінювати і аналізувати якість, ефективність та результативність корпоративного управління відповідно до сучасних вимог інтегрованої звітності для забезпечення сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Еволюція системи показників для оцінки, діагностики та діяльності підприємства зумовлена такими факторами, як: зміна економічного середовища, форм господарювання, розвиток цифрових технологій, а також – су-

часними вимогами суспільства щодо забезпечення сталого розвитку.

Загальна трансформація та розвиток системи оціночних показників для аналізу і діагностики фінансового стану підприємства та оцінки результатів діяльності відбувається вже понад століття. Перші моделі виміру та оцінки результатів діяльності підприємств, які з'явилися у 1920-х роках та розповсюдились практично по всіх країнах з ринковою економікою, були досить простими для розрахунків та будувались виключно на фінансових коефіцієнтах. Представником такого підходу є мультиплікативна модель фінансового розкладання, яка була запропонована менеджерами фірми Du Pont. Модель аналізує показник доходності власного капіталу – ROE (Return on Equity), розкладаючи його на три фінансові коефіцієнти (рентабельність продукції; оборотність активів; коефіцієнт заборгованості), які і визначають три окремі напрямки подальших аналітичних зусиль та відповідних рішень менеджменту.

Починаючи з 90-х років минулого сторіччя, поряд з традиційними та загальновідомими фінансовими коефіцієнтами, зарубіжними економістами пропонується досить великий діапазон оціночних показників – від нефінансових (таких як «лояльність клієнтів», «індекс інтелектуального капіталу», «оновлення та розвиток», «процеси», «вартість бренду», «показники задоволеності клієнтів») до інтегрованих, що розробляються на базі фінансових та нефінансових показників («збалансованих контрольних карт», представлених Р. Капланом і Д. Нортеном; «матриці фінансових стратегій або фінансової рівноваги», розробленої французькими вченими Ж. Франшоном та І. Романе). Серед концепції оцінки вартості та ефективності роботи підприємства найбільш популярними стали: збалансована система показників BSC та економічна додана вартість EVA (Таблиця 1).

Як бачимо – переважна більшість показників є фінансовими коефіцієнтами, які характеризують

рівень ефективності та результативності діяльності підприємства та розраховуються на основі даних фінансової звітності та ринкових показників. Виключенням є система збалансованих показників (Business Scorecard), яка використовується як міжфункціональна аналітика, що визначає, вимірює і аналізує стратегію бізнесу відповідно до основних показників – фінансових і нефінансових. Основою методу Balanced Scorecard є мотивація працівників для досягнення мети, яку вимірюють за допомогою кількісних показників за чотирма основними напрямками: фінанси; клієнти; внутрішні бізнес-процеси; навчання і зростання.

Зарубіжні підприємства в своїй аналітичній роботі для вимірювання фінансового результату досить активно застосовують показник економічної доданої вартості – EVA (Economic Value Added), концепція якого побудована на порівнянні здобутого прибутку та витрат, що компенсують вартість капіталу. Авторство концепції EVA належить консалтинговій фірмі Stern Steward & Co. Цей показник розвиває традиційні методи інвестиційного аналізу, побудованого на базі NPV (Чиста сучасна вартість), але поряд з цим дозволяє визначити вартість компанії, а також надає можливість стимулювати менеджерів підвищувати ефективність використання капіталу.

Кожна з концепцій (BSC та NPV) має свої недоліки та переваги. Дослідники намагаються подолати недоліки шляхом комбінування різних показників та досягнення ефекту синергії. Однак в останній час у зарубіжній економічній літературі досить часто звучить критика традиційних фінансових показників, джерелом яких є діюча система бухгалтерського обліку.

У період з 2000 року науковці і практики запропонували низку новітніх показників та методик їх розрахунку, що враховують не тільки традиційні фінансові аспекти, а й ризики, інновації, соціальний, екологічний вплив та готовність підприємства до майбутніх викликів (Таблиця 2).

Таблиця 1

Розвиток системи оціночних показників діяльності підприємства (1920–1990 рр.)

Період	Показники
1920-ті роки	– Модель Дюпона (Du Pont model) – Рентабельність інвестицій (ROI)
1970-ті роки	– Чистий прибуток на одну акцію (EPS) – Коефіцієнт співвідношення ціни акції та чистого прибутку (P/E)
1980-ті роки	– Коефіцієнт співвідношення ринкової та балансової вартості (M/B) – Рентабельність акціонерного капіталу (ROE) – Рентабельність загальних активів (ROA) – Рентабельність чистих активів (RONA)
1990-ті роки	– Економічна додана вартість (EVA) – Прибуток до виплати відсотків, податків та дивідендів (EBIT) – Ринкова додана вартість (MVA) – Збалансована система показників (BSC) – Показник сукупної акціонерної прибутковості (TSR) – Грошовий потік віддачі на інвестований капітал (CFROI)

Таблиця 2

Новітні показники для діагностики, оцінки і аналізу діяльності підприємства (2000–2025 рр.)

Показник	Модель розрахунку	Можливості
SER – Social Earning Ratio	Розраховується шляхом поділу соціального впливу (наприклад зменшення викидів, кількість додаткових місць у дитсадках) на витрати, що були понесені (S/E).	Вимірює соціальний вплив організації у співвідношенні з її фінансовими результатами. Дозволяє також оцінити ефективність соціальних інвестицій та ініціатив компанії.
FRI – Future Readiness Indicator	Рейтинг формується на основі семи рівнозначних факторів: фінансові показники; прогнозоване зростання; диверсифікація бізнесу; різноманітність робочої сили; принципи ESG (Environmental, Social, Governance); R&D (Resource and Development); результати інновацій та статус ліквідності	Оцінює готовність компанії до майбутніх викликів, враховуючи фінансові показники, інноваційність, екологічність діяльності. Допомогає визначити, наскільки компанія готова до змінного середовища.
RCA – Resource Consumption Accounting	Сучасний підхід до управлінського обліку, який фокусується на точному розподілі витрат на основі аналізу споживання ресурсів	Покращує контроль за витратами та оптимізувати використання ресурсів
IDI – Indicator Development Intelligence	Індикатори враховують впровадження штучного інтелекту та блокчейн: CSAT (Customer satisfaction) CES (Customer Effort Store) NPS (Net Promoter Score)	Пропонує нові методи оцінки впливу цифрових технологій на операційну та фінансову ефективність фірми
AL – approach	Використання нейронних мереж та Баєсівських моделей прогнозування рентабельності активів, власного капіталу та грошових потоків	Сприяє кращому управлінню ризиками та прийняттю стратегічних управлінських рішень для досягнення фінансової ефективності
RAROC – Risk-Adjusted Return on Capital	(Прибуток – Очікувані збитки)/ Капітал	Оцінює прибутковість з урахуванням ризику при порівнянні ефективності різних бізнес- напрямків

Дискусії науковців та практиків-аналітиків стосуються переваг та недоліків цих показників, а також доцільності їх використання для різного типу управлінських завдань та для різних груп споживачів аналітичної інформації.

Запровадження Звіту про управління в українську практику регулюється Наказом Міністерства фінансів України № 982 від 07.12.2018 р., який затвердив Методичні рекомендації зі складання цього звіту [7].

Після внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [10] великі і середні українські підприємства, починаючи з 2018 року, зобов'язані складати нову форму звітності – Звіт про управління (Management Commentary). Це інноваційна форма звітності, що містить фінансову та нефінансову інформацію та характеризує діяльність підприємства і його майбутню стратегію. Основними відмінностями Звіту про управління у порівнянні з фінансовою звітністю є те, що закон [10] визначає його як «документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності». У Звіті про управління рекомендовано розкривати інформацію про результати не тільки економічної, а й соціальної, екологічної діяльності підприємства, наводити інформацію про результатив-

ність та ефективність корпоративного управління [7].

Важливою відмінністю Звіту про управління від фінансової звітності також є те, що законодавство не пропонує стандартизовану форму цього звіту (на відміну від форм фінансової звітності), що викликає труднощі з формалізацією його структури, змісту, а також – переліку та моделей розрахунку показників, що мають характеризувати відповідні аспекти діяльності підприємства.

Науковці О. Євсєєва, І. Підпригора та Д. Ковальова [3,4] досліджують методіку складання Звіту про управління, наголошуючи на необхідності формалізації показників нефінансової звітності на основі обліково-аналітичного забезпечення. Це підтверджує, що якісна реалізація вимог щодо розкриття ESG-аспектів вимагає не просто опису, а глибокої структурної зміни в системах обліку та аналізу для збору та агрегації метричних даних. І. Жиглей стверджує, що світові тренди вказують на неактуальність поділу звітності на суто фінансову та нефінансову, оскільки такий розподіл не задовольняє інформаційні потреби всіх стейкхолдерів. За її думкою, Звіт про управління здатний позитивно вплинути на якість публічних звітів та сприяти розвитку інтегрованого звітування в Україні [5]. В. Шкроміда, Н. Шкроміда та І. Кузишин [15] досліджують міжнародні ініціативи розвитку інтегрованої звітності, що підтверджує рух

методології звітування до холістичного підходу. Науковці стверджують, що саме інтегрована звітність (IR) набуває широкої популярності у світі, оскільки вона достовірно розкриває інформацію про створення вартості в контексті шести видів капіталів (фінансового, виробничого, інтелектуального, людського, соціального та природного). К. Гнедіна та П. Нагорний проаналізували ряд сформованих вітчизняними підприємствами Звітів про управління та дійшли до висновку про те, що «недостатній досвід формування Звітів про управління вітчизняними підприємствами позначається на інформаційному наповненні таких звітів та втраті можливостей забезпечення користувачів повною інформацією про результати діяльності підприємства», а також про необхідність розробки конкретних показників [2].

Ухвалення урядом України Стратегії запровадження звітності зі сталого розвитку у жовтні 2024 року відповідно до Директиви ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD) та європейських стандартів (ESRS) ставить нові завдання перед українським бізнес-сектором [14].

Починаючи з 2028 року в Україні заплановане поетапне впровадження нових вимог у сфері звітування підприємств, а саме – формування Звіту про сталий розвиток, який має бути окремою складовою Звіту про управління (відповідно до законопроекту № 13598 про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ухваленого Урядом у червні 2025 року). Ці зміни є частиною імплементації європейської Директиви про корпоративну звітність зі сталого розвитку CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) [1], яка ставить перед компаніями завдання забезпечити повну прозорість у питаннях екологічної та соціальної відповідальності, а також у сфері корпоративного управління.

Доцільно нагадати, що визначення сталого розвитку, як «розвитку, який задовольняє потреби сучасності, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби» дав Г.Х. Брунтланд – голова Міжнародної комісії з питань екології та розвитку ООН ще у 1987 році у доповіді «Наше спільне майбутнє». Це визначення набуло популярності під час проведення Конференції ООН з довкілля та розвитку в Ріо-де-Жанейро у 1992 році.

ESG-звітність (Environmental – навколишнє середовище, Social – соціальний аспект, Governance – управління) – це не лише тенденція часу, а й необхідність для підтримки конкурентоспроможності на міжнародному ринку та відповідальності перед суспільством. Перше звітування для великих підприємств Європи відбудеться вже у 2025 році, а з 2026 року буде поширюватися на більшість малих і середніх підприємств.

Запровадження звітності зі сталого розвитку передбачає імплементацію європейських стандартів, які

мають гармонізувати нормативно-правове поле України з директивами ЄС. Очікується, що таким чином в Україні буде сформовано три основи для майбутнього розвитку: прозорість у звітуванні; єдина платформа для подання нефінансової звітності; підвищення рівня довіри інвесторів для залучення іноземних інвестицій.

Згідно з Директивою CSRD, компанії з інших країн, що ведуть бізнес в ЄС, мають враховувати вимоги щодо сталого розвитку та у своїй діяльності та звітності та забезпечувати: прозорість інформації; інтеграцію з таксономією ЄС; дотримання політик сталого розвитку.

У Європі показники, що застосовуються у Звіті з управління, поділяються на дві основні категорії: фінансові та нефінансові ключові показники ефективності (KPI), які охоплюють якість та ефективність корпоративного управління, а також вплив на сталий розвиток (таблиця 3).

Як бачимо – переважна більшість фінансових показників, які пов'язані з оцінкою якості та ефективності управління, ґрунтуються на традиційному чиннику – прибутку, який вимірює фінансовий результат діяльності підприємства та використовується, як за кордоном, так і у вітчизняних методиках аналізу діяльності підприємств. Але прибуток характеризує тільки винагороду власника капіталу, а не відтворює зусилля усіх учасників корпоративного управління та не відображає головні важелі створення вартості. В процесі формування вартості та її розподілу також приймають участь інші учасники – працівники, інвестори, соціум та держава.

Створений на підприємстві обсяг доданої вартості є результатом зусиль усіх учасників корпоративних відносин та періодично розподіляється між ними – у формі витрат на оплату праці, соціальних внесків, відсотків за залучений капітал, дивідендів та податків, а частка її, у обсязі нерозподіленого прибутку, може залишатись на підприємстві для його подальшого розвитку. Структура та динаміка розподілу доданої вартості надає інформацію про відповідні частки винагороди усієї команди учасників корпоративного управління, завдяки чому вона не тільки вимірює діяльність компанії в цілому, а й оцінює її суспільний внесок. До головних учасників корпоративного управління, які формують напрямки розподілу доданої вартості, належать: персонал підприємства; держава; постачальники капіталу (власного та залученого). Отже, саме обсяг доданої вартості, що створюється та розподіляється на підприємстві, узагальнюючим чином відображає результативність діяльності підприємства корпоративного типу управління.

Оцінити якість та результативність зусиль менеджменту можливо на основі аналізу динаміки та структури обсягу створеної та розподіленої на підприємстві доданої вартості (Таблиця 4).

Таблиця 3

**Показники для формування звіту про сталий розвиток
(відповідно до Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку (ESRS))**

НЕФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ (NON-FINANCIAL KPIS)	
1. Показники, пов'язані з Екологією (Environmental - E)	
Клімат та енергія	Викиди парникових газів (GHG) (Scope 1, 2, 3). Енергоспоживання (у МВт-год). Частка відновлюваної енергії у загальному споживанні (у %). Інтенсивність викидів (наприклад, на одиницю продукції).
Водні ресурси	Обсяг спожитої та скинутої води, особливо в районах із водним стресом (якість управління ресурсами).
Циркулярна економіка	Частка відходів, що переробляється (у %). Відсоток використання перероблених матеріалів у виробництві.
2. Показники, пов'язані з Соціальною сферою (Social - S)	
Працівники та праця	Рівень травматизму (LTIFR – коефіцієнт частоти втрати робочого часу через травми). Рівень плинності кадрів. Середня кількість годин навчання на одного працівника (якість людського капіталу).
Різноманітність та інклюзія	Гендерний/віковий/етнічний розподіл у різних ланках управління. Різниця в оплаті праці між чоловіками та жінками.
Права людини	Кількість інцидентів, пов'язаних із порушенням прав людини в ланцюгу постачання (оцінка якості нагляду).
3. Показники, пов'язані з Управлінням (Governance - G)	
Корпоративне управління	Склад ради директорів (кількість та незалежність). Частота засідань. Відсоток жінок у керівництві. Наявність комітетів (аудиту, ризиків, винагород).
Управління ризиками	Кількість/типи виявлених ESG-ризиків та механізми реагування. Наявність та ефективність внутрішнього контролю. Рівень кібербезпеки (наприклад, кількість інцидентів).
Етика та комплаєнс	Кількість розслідувань щодо корупції та хабарництва. Відсоток співробітників, що пройшли навчання з етики. Політика щодо боротьби з корупцією.
ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ (FINANCIAL KPIS), пов'язані з управлінням (Governance G)	
Рентабельність капіталу (ROE)	Оцінює якість корпоративного управління з точки зору використання власного капіталу для генерування прибутку.
Рентабельність активів (ROA)	Вимірює ефективність управління активами компанії.
Прибуток на акцію (EPS)	Ключовий показник для акціонерів, що відображає якість фінансових результатів.
Ліквідність / Коефіцієнт покриття боргу	Оцінює фінансову стійкість і здатність компанії виконувати короткострокові та довгострокові зобов'язання (якість фінансового планування).
CAPEX (Капітальні витрати)	Використовується для розкриття інвестицій, особливо тих, що пов'язані з переходом до сталої економіки.
Оборот (Turnover)	Розкриття частки загального обороту, пов'язаної з екологічно стійкою економічною діяльністю (також вимога Таксономії ЄС).

Таблиця 4

Аналіз динаміки та структури доданої вартості

Показники	За попередній період		За звітний період		Динаміка	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис.грн.	%
1. Персонал						
– витрати на оплату праці	32565	42,4	40555	44,1	7990,0	24,5
2. Власник	9248,4	12,1	9055,0	9,8	-193,4	-2,1
– дивіденди	7118,4	9,3	6520	7,1	-598,4	-8,4
– нерозподілений прибуток	2130	2,8	2535	2,8	405,0	19,0
3. Державний бюджет	26857,6	35,0	31638,6	34,4	4781,00	17,8
– податок на прибуток	1562,6	2,0	1592,6	1,8	30	1,9
– ПДВ	25295	33,0	30046	32,6	4751	18,8
4. Соціальна сфера	7164,3	9,3	8922,1	9,7	1757,8	24,5
– відрахування на соціальні заходи						
5. Кредитори	885	1,2	915	1,0	30	3,3
– фінансові витрати						
Разом розподілена додана вартість:	75835,3	100%	90170,7	100%	14365,4	19,9

Запровадження у Звіті про сталий розвиток та у сфері аналітики нових показників, які відповідають цілям та завданням корпоративного управління, дозволить розширити можливості інформаційної основи оцінки та діагностики якості управління. Розширена система індикаторів, що ґрунтується на показнику доданої вартості, може бути успішно використана також для аналізу і контролю виконання делегованих прав власників, регулювання корпоративних конфліктів та має забезпечити дотримання особливих принципів прозорості та об'єктивності розкриття інформації о діяльності акціонерного товариства.

Розрахунок показника доданої вартості у складі управлінської звітності підприємства дозволить підвищити прозорість та об'єктивність інформації також у податковій сфері – за рахунок визначення об'єкту оподаткування для розрахунку обсягу податку на додану вартість.

Висновки. Європейська практика формування показників для Звіту з управління використовує фінансові коефіцієнти, що ґрунтуються, в основному, на показнику прибутку – це рентабельність активів, капіталу, прибуток на акцію. Але прибуток характеризує тільки винагороду власника капіталу, а не відтворює зусилля усіх учасників процесу створення вартості: працівників підприємства, інвесторів та держави. В процесі формування доданої вартості та її розподілу на прибуток, оплату праці, відсотки за кредити, соціальні внески та податки приймають участь усі учасники корпоративного управління. Отже – саме показник обсягу доданої вартості, що створюється та розподіляється на підприємстві, узагальнюючим чином відображає результативність корпоративного управління. Оцінювати якість та ефективність зусиль менеджменту доцільно на основі аналізу динаміки та структури обсягу створеної та розподіленої на підприємстві доданої вартості.

Список літератури:

1. IFRS Practice Statement 1 Management Commentary. A framework for presentation. URL: <http://eifrs.ifrs.org/eifrs/bnstandards/en/PS01.pdf>
2. Гнедіна К., Нагорний П. (2021). Звіт про управління: сутність та особливості формування. *Проблеми і перспективи економіки та управління* 1 (25), 134–142. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-1\(25\)-134-142](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-1(25)-134-142)
3. Євсєєва О. О., Підпригора І. В., Ковальова Д. А. (2022). Формалізація показників нефінансової звітності на основі даних обліково-аналітичного забезпечення підприємства. *Економічний простір*, (181). Дніпро: ПДАБА, С. 207–212. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-37>
4. Євсєєва О. О., Підпригора І. В., Ковальова Д. А. (2023). Методика складання звіту про управління: законодавчі реалії та перспективи упровадження. *Економічний простір*, (183), 88–94. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-14>
5. Жиглей І. В. (2019). Звіт з управління—складова фінансової, нефінансової чи інтегрованої звітності? *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*, 1 (42)), 18–24. DOI: [https://doi.org/10.26642/rbo-2019-1\(42\)-18-2](https://doi.org/10.26642/rbo-2019-1(42)-18-2)
6. Завитій О. (2021). Роль фінансової діагностики в діяльності підприємства. *Інститут бухгалтерського обліку: контроль та аналіз в умовах глобалізації*, (1–2), 33–41. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2021.01.033>
7. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління. Наказ № 982 07.12.2018 р., Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text>
8. Мулик Т. О. (2023). Антикризова діагностика в контексті управління підприємств. *Economic synergy*. 2023. № 1 (7). С. 220–245. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-1-17>
9. Приймак С., Волкова О. (2021). Діагностика фінансової стійкості підприємств в умовах посилення глобальної конкуренції. *Економіка та суспільство*, (30). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-58>
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України: Верховна Рада України, наказ Президента України № 996-XIV від 16.07.1999 року р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
11. Проскуріна Н., Гнідкова А. (2022). Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*, (43). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-74>
12. Рузакова О. (2022). Аналіз сучасних методик оцінювання фінансового стану підприємства. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences* 304.2 (1) 7–13. DOI: <https://orcid.org/0000-0002-4796-9703>
13. Сак Т., Шепелюк Н. (2023). Діагностика фінансової стійкості підприємства: методологія та практика застосування. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. № 4 (26). С. 37–44. DOI: <https://doi.org/10.15276/ej.04.2023.5>
14. Стратегія запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку. Схвалено розп. Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2024 р. № 1015-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-%D1%80#Text>
15. Шкроміда В., Шкроміда Н., Кузишин І. (2024). Міжнародні ініціативи розвитку інтегрованої звітності бізнесу. *Сталий розвиток економіки*. № 2 (49). С. 153–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-24>
16. Шкроміда, Н., Савляк, М., Малишев, С. (2024). Звіт про управління господарюючого суб'єкта: становлення та особливості формування. *Економіка та суспільство*, (66). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-114>

References:

1. IFRS Foundation. (n.d.). IFRS Practice Statement 1: Management Commentary. A framework for presentation. Retrieved from <http://eifrs.ifrs.org/eifrs/bnstandards/en/PS01.pdf>
2. Hnedina K. & Nahorni P. (2021). Management report: essence and peculiarities of formation. *Problems and Prospects of Economics and Management*, 1(25), 134–142. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-1\(25\)-134-142](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-1(25)-134-142)
3. Yevsieieva O. O., Pidopryhora I. V. & Kovalova D. A. (2022). Formalization of non-financial reporting indicators based on the accounting and analytical support of the enterprise. *Economic Space*, (181), 207–212. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-37>
4. Yevsieieva O. O., Pidopryhora I. V. & Kovalova D. A. (2023). Methodology for preparing the management report: legislative realities and prospects for implementation. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-14>
5. Zhihlei I. V. (2019). Management report – a component of financial, non-financial or integrated reporting? *Problems of the Theory and Methodology of Accounting, Control and Analysis*, 1(42), 18–24. DOI: [https://doi.org/10.26642/pbo-2019-1\(42\)-18-2](https://doi.org/10.26642/pbo-2019-1(42)-18-2)
6. Zavytii O. (2021). The role of financial diagnostics in enterprise activity. *Institute of Accounting: Control and Analysis in the Context of Globalization*, 1–2, 33–41. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2021.01.033>
7. Ministry of Finance of Ukraine. (2018). Methodological recommendations for preparing the management report (Order No. 982, December 7, 2018). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text>
8. Mulyk T. O. (2023). Anti-crisis diagnostics in the context of enterprise management. *Economic Synergy*, 1(7), 220–245. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-1-17>
9. Pryimak S. & Volkova O. (2021). Diagnostics of enterprises' financial stability under increasing global competition. *Economy and Society*, 30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-58>
10. Verkhovna Rada of Ukraine. (1999). On accounting and financial reporting in Ukraine (Law of Ukraine No. 996-XIV, July 16, 1999). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
11. Proskurina N. & Hnidkova A. (2022). Analysis of financial condition and financial results as a tool for assessing enterprise efficiency. *Economy and Society*, 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-74>
12. Ruzakova O. (2022). Analysis of modern methods for assessing the financial condition of enterprises. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 304.2(1), 7–13. DOI: <https://orcid.org/0000-0002-4796-9703>
13. Sak T. V. & Shepeliuk N. P. (2023). Diagnostics of enterprise financial stability: methodology and practice. *Economic Journal of Odessa Polytechnic University*, 4(26), 37–44. DOI: <https://doi.org/10.15276/ej.04.2023.5>
14. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). Strategy for introducing sustainability reporting by enterprises (Resolution No. 1015-r, October 18, 2024). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-%D1%80#Text>
15. Shkromyda V., Shkromyda N. & Kuzyshyn I. (2024). International initiatives for the development of integrated business reporting. *Sustainable Economic Development*, 2(49), 153–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-24>
16. Shkromyda N., Savliak M. & Malyshev S. (2024). Management report of an economic entity: formation and peculiarities. *Economy and Society*, 66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-114>

Стаття надійшла: 12.10.2025

Стаття прийнята: 23.10.2025

Стаття опублікована: 14.11.2025